

ФЕНОМЕН СОКІЛЬСТВА ЯК СКЛАДОВА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ОЛІМПІЙСЬКОМУ РУСІ

Олексій Лях-Породько

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ

Постановка проблеми. Друга половина XIX століття характеризувалася виникненням та розвитком двох спортивно-гімнастичних рухів – сокільського та олімпійського. Впродовж багаторічного процесу становлення вони формувалися як соціокультурні явища, перетворюючись у суспільно-громадські течії. Тому не випадкова увага суспільства, зокрема науковців, до історії зародження та становлення, організаційно-методичних, гуманістичних та освітніх основ діяльності останніх.

Зважаючи на всесвітнє значення олімпійського руху громадськість не втрачає зацікавленості до нього. Відповідно проводиться популяризація ідей олімпізму серед різних верств населення шляхом організації Ігор Олімпіад, зимових Олімпійських ігор, конгресів, семінарів, культурно-освітніх заходів, виданням наукової та популярної літератури (періодика, підручники).

Інша поінформованість суспільства стосується місця і ролі сокільського руху. Тобто, під впливом військово-політичного, геополітичного, ідеологічного факторів світової, зокрема науковій громадськості маловідомий або взагалі не відомий феномен сокільства – організації із більш як сторічним досвідом існування.

Тому у сьогоденні набуває потреби більш детальне висвітлення розвитку сокільського руху і поряд з цим актуальним постає питання взаємозв'язку сокільства та олімпійського руху.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В останній час зацікавленість дослідників до проблеми взаємовідносин сокільського та олімпійського рухів значно зростає. Науковцями розкривається спільне у традиціях [1] цих двох соціокультурних феноменів, а також гімнастично-спортивні відносини на міжнародній арені [2]. Про те залишається відкритим

питання взаємозв'язку зазначених рухів один з одним і висвітлення їх у науковій літературі.

Зв'язок дослідження з науковими чи практичними завданнями.

Наукове дослідження виконане згідно до теми 1.1.4 Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури та спорту на 2006-2010 рр. «Історичні та організаційні напрямки розвитку професійного спорту в Україні».

Мета дослідження – виявити особливості взаємозв'язку сокільського та олімпійського рухів і здійснити аналіз висвітлення їх у науковій літературі.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, історико-логічний метод.

Результати дослідження та їх обговорення. Впродовж ХХ та на початку ХХІ століття олімпійський рух, пропагуючи олімпійські ідеали у міжнародному спортивному русі, беззаперечно став суспільним соціокультурним явищем. Це підтверджується тим, що олімпійська ідея органічно проникає та поєднується з мистецтвом, культурою, освітою, просвітництвом, а також характерні особливості прояву має у громадській, соціальній, економічній сферах життєдіяльності.

У свою чергу сокільство впродовж другої половини ХІХ – ХХ століття розвиваючись як гімнастично-спортивний рух поєднував у своїй діяльності елементи національно-патріотичного, фізичного, морального та духовного виховання. Такі гуманістичні та прогресивні ідеї звичайно були сприйняті суспільством, здебільшого слов'янськими народами, що надало можливості сокільській ідеї розповсюдитись у всьому світі.

Розглядаючи поширення сокільства на міжнародному рівні слід зупинитись на наступних факторах безпосереднього впливу: 1) геополітичному, 2) політико-військовому, 3) ідеологічному.

Що стосується впливу геополітичного фактору на розвиток сокільського руху то в першу чергу слід зазначити, що Чехія (батьківщина

сокільства) до початку ХХ століття не була самостійною та незалежною державою. Звичайно таке становище з одного боку не сприяло економічному та культурному розвитку Чехії. Про те з іншого боку поневоленість народу спричинила до пробудження серед громадськості національно-патріотичної свідомості.

Перша та Друга світові війни, заборона сокільства Австро-Угорською імперією та гітлерівською Німеччиною лягли в основу другого фактора. Третій фактор характеризувався не сприйняттям та відчуженням сокільської ідеї комуністичною ідеологією. Наприклад, заборона сокільства у СРСР (1923 рік) та Чехословаччині (1948-1951 роки), а також у інших соціалістичних країнах.

Звісно з огляду на вище зазначене, протягом другої половини ХІХ – ХХ століття, сокільський рух, на відміну від олімпійського, мав досить несприятливі умови для розвитку. Відповідно знання про існування та діяльність сокільства у світовій громадськості не набули широкого розвою. Виходячи з цього зрозуміла малодосліджуваність проблеми функціонування сокільства. І лише тільки наприкінці ХХ століття, зі зміною геополітичного вектору Європи, сокільський рух та сокільська ідея відроджуються. Починається новий етап у розвитку сокільства, який сприяв відновленню міжнародної структури, організаційно-методичних, ідеологічних основ. З цього часу сокільство стає об'єктом громадської зацікавленості. Відповідно збільшується інформованість суспільства, як на шпальтах популярних так і наукових видань.

Для того, щоб збагнути інформаційний рівень висвітлення сокільства у порівнянні з олімпійською тематикою був проведений аналіз наукової та популярної періодики з 2000 по 2009 роки на базі наукової бібліотеки Національного університету фізичного виховання та спорту. Основу аналізу склали систематична картотека статей НУФВСУ, зокрема все що стосується Ігор Олімпіад та зимових Олімпійських ігор. За результатами аналізу встановлено, що у зазначений період вийшло друком 1355 наукових та

публіцистичних статей. І це лише тільки те, що стосується Олімпійських ігор. Якщо б враховувалися статті з проблем олімпійської освіти, соціально-економічних, організаційних аспектів діяльності Міжнародного олімпійського комітету та НОК різних країн, то відповідно кількість друкованих публікацій значно б зросла.

У той час як до проблем історії становлення сокільства, висвітлення Всесокільських зльотів, дослідження організаційно-методичних основ діяльності цього міжнародного руху зверталась набагато менша кількість авторів - 21 (Рис. 1).

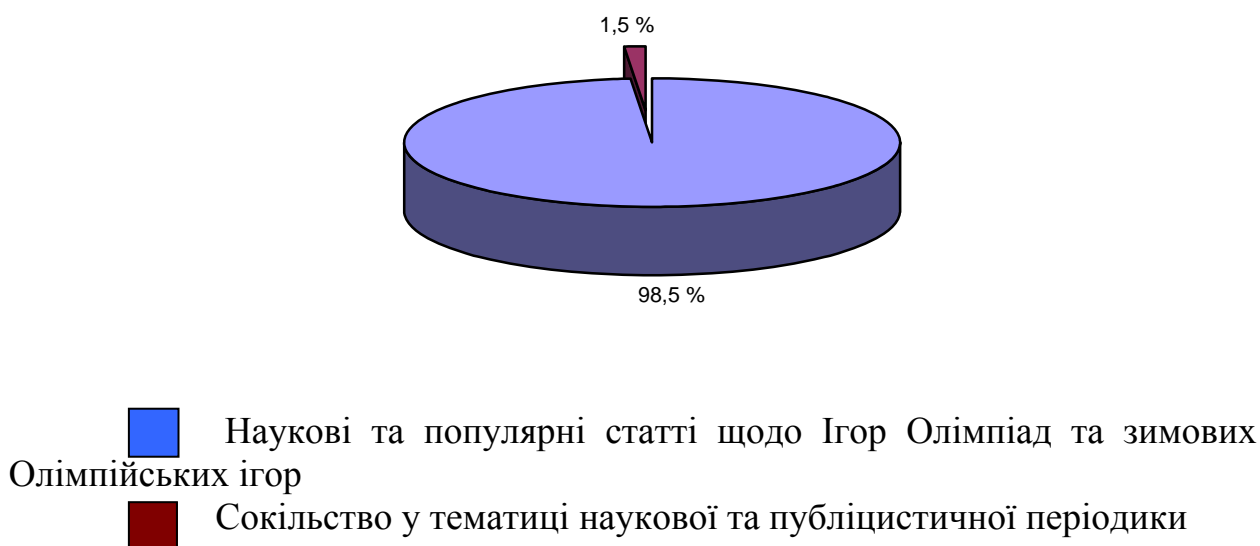

Рис.1. Висвітлення Ігор Олімпіад, зимових Олімпійських ігор та сокільського руху у спеціально наукових та загальносуспільних часописах упродовж 2000-2009 рр.

Дані рисунку 1 свідчать про те, що наприкінці XX – на початку XIX століття не втрачає актуальності серед науковців та популярності у суспільстві олімпійський рух, тоді як тема сокільства значно менше привертає до себе уваги громадськості. Однак, якщо поглянути на рівень вивчення проблеми сокільського руху до 2000 року, а цих публікацій близько десяти, то впродовж 2000-2009 років прослідковується тенденція до більшої зацікавленості феноменом сокільства. Підтвердженням цьому слугує кількість опублікованих наукових та популярних статей у зазначений період.

Незважаючи на значну перевагу наявних досліджень з Олімпійського руху між ним та сокільством існує беззаперечний взаємозв'язок. Зокрема Н. Качуліна звертає увагу на такі взаємодоповнюючі складові:

- виховання гармонічно розвинутої людини;
- гуманістична складова;
- моральні традиції;
- педагогічна складова;
- патріотичне виховання з елементами національного забарвлення;
- ідея єднання (на національному, культурному, міжнародному, організаційному рівні);
- постійний прогрес;
- інформаційно-пропагандистська діяльність;
- наявність спеціальної атрибутики, символів та ритуальності [1].

У той же час відомий дослідник історії олімпійського спорту та фізичної культури, професор Б. Сунік говорить про феномен олімпійської тріади: олімпізм, сучасні Олімпійські ігри та олімпійський рух [3]. На нашу думку феномен сокільства заключається у таких складових, як: сокільська ідея, Всесокільські зльоти, сокільський рух.

З вище зазначеного видно, що у цих положеннях проявляється тісний взаємозв'язок сокільського та олімпійського рухів.

Висновки:

1. Сокільський та олімпійський рухи розвиваючись як окремі міжнародні, спортивно-громадські феномени у основі своїй мали ряд характерних взаємодоповнюючих положень (ідеологічні, культурні, освітні, гуманістичні, фізкультурно-спортивні) сутність яких проявляється у діяльності як в одного так і в іншого.

2. Проведений аналіз наукової та популярної періодики підтвердив доцільність і популярність досліджень з олімпійської тематики та засвідчив

актуальність наукових розвідок з історії становлення, функціонування сокільського руху.

Перспективи подальших досліджень. У статті постає коло актуальних питань стосовно висвітлення феномену сокільства у науці та розкриття проблеми взаємозв'язку його з олімпійським рухом, які потребують подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

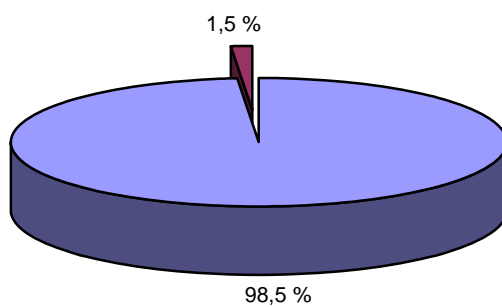
1. Качулина Н. Взаимосвязь традиций сокольского и олимпийского движений / Н. Качулина // Молодежь – Наука – Олимпизм: Международный форум. – М., 1998. – С. 117-119.

2 Лях-Породько Алексей. Чешское сокольство и МОК в преддверии VI Всесокольского слета и Игр V Олимпиады 1912 года / Алексей Лях-Породько // Наука в олимпийском спорте. – 2009. - №2. – С. 128-133.

3. Суник А.Б. Российский спорт и олимпийское движение на рубеже XIX-XX веков / А.Б. Суник. Изд. 2-е, исправл. и дополн. -М.: Советский спорт, 2004. – 764 с.

Резюме. В статье предпринята попытка выявления взаимосвязи сокольского и олимпийского движений и совершен анализ (на основе периодики) их освещения в научной литературе. Рассматриваются основные взаимодополняющие положения формирования олимпийского движения и сокольства. Раскрываются негативные факторы, повлиявшие на становление сокольского движения в мире, которые предопределили развитие и уровень знаний о нем в обществе.

Summary. An attempt is made to identify a relationship between sokolian and Olympic movements. Citation of these movements in scientific literature is analyzed proceeding from the periodicals. Main complementary propositions promoting formation of the Olympic and Sokolian movements are considered. Certain negative factors which impacted formation of the sokolian movement in the world and predetermined development and level of knowledge about it in the society are described.

- Наукові та популярні статті щодо Ігор Олімпіад та зимових Олімпійських ігор
- Сокільство у тематиці наукової та публіцистичної періодики

Рис.1. Висвітлення Ігор Олімпіад, зимових Олімпійських ігор та сокільського руху у спеціально наукових та загальносуспільних часописах упродовж 2000-2009 рр.

Авторська довідка**Тема: ФЕНОМЕН СОКІЛЬСТВА ЯК СКЛАДОВА НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ В ОЛІМПІЙСЬКОМУ РУСІ**

Лях-Породько Олексій Олексійович

Викладач кафедри олімпійського та професійного спорту

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ

03680 м. Київ, вул. Фізкультури, 1

тел. 044 287 62 91

моб. 0971384508